

RAPPORT 2014/6

**ÖVERSIKTLIG INVENTERING AV
ASPSKALBAGGAR**

med inriktning på cinnoberbagge,
aspplintbock samt aspbarkgnagare
år 2014

Pär Eriksson

FÖRFATTARE

Pär Eriksson

FOTO

Pär Eriksson

Omslagsfoto: Aspskalbagge

PRODUKTION OCH LAYOUT

Upplandsstiftelsen

KONTAKT UPPLANDSSTIFTELSEN

Telefon 018-611 62 71

Hemsida www.upplandsstiftelsen.se

© Upplandsstiftelsen 2014

Inledning och bakgrund

Under år 2014 inventerades två lokaler med avsikt på asplevande skalbaggar. Arbetet var i första hand fokuserat på cinnoberbagge men även aspsplintbock och aspbarkgnagare. Samtliga arter omfattas av särskilda Åtgärdsprogram som initierats av Naturvårdsverket. Inventeringen har skett på uppdrag av Maria Forslund/Länsstyrelsen.

Metodik

Inventeringen har genomförts på samma sätt som tidigare beskrivits i liknande undersökningar t ex (Eriksson & Svensson 2007) (Eriksson, P. 2011). De två områdena som undersökts är båda skyddade som naturreservat.

Naturreservatet Röllingen

En till stor del skogsklädd ö i Mälaren som skyddats som naturreservat tillika Natura 2000-område. Skogen är äldre och naturskogsartad och domineras av barrskog. I den nordöstra delen av ön är inslaget av asp tämligen stort – främst i branter och strandskog. Sedan några år betas skogen av fjällkor. Bäver har nyligen etablerat sig i området och ett betydande antal grövre aspar har fällts under senare år.

Bäverfälld asp, en vanlig syn längs Röllingens stränder. Foto Pär Eriksson

Cinnoberbagge påträffades här år 2003 där den fångades i så kallade fönsterfällor uppsatta på gammal tall (Eriksson, P. & Hedgren, O. 2012) . Fyndet var tillsammans med ett annat (från ett annat naturreservat vid Mälaren år 2001) en mindre sensation, då arten tidigare inte var känd från denna del av länet. Lokalen har sen dess inte återinventerats och enligt de Åtgärdsprogram som antogs år 2013 (Eriksson 2013) är det angeläget att försöka få mer kunskap om cinnoberbaggens status på Röllingen.

Naturreservatet Focksta

Är ett nybildat naturreservat där skalbaggsfaunan aldrig undersökts närmare vad jag vet. Skogen är av varierad ålder med större bestånd äldre naturskog. Inslaget av asp är bitvis stort men andelen döda döende träd är mycket litet.

Röllingen besöktes två gånger i maj och Focksta en dag i september år 2014.

Resultat

Sydöstra Röllingen

Besöktes den 15 maj. Ett visst aspinslag fanns, framför allt öster om torpet. Skogen betas av kor.

Undersökt substrat

Asp:

Optimal låga: 3

Suboptimal låga: 1

Optimal högstubbe: 4

Suboptimal högstubbe: 3

Tall:

Optimal högstubbe: 2

Påträffade arter på asp

Agrilus populneum, stor aspsmalpraktbagge

Xyletinus tremulicola, aspbarkgnagare (NT)

Obrium cantharinum gulröd smalhalsbock (NT)

Xylotrechus rusticus gråbandad barkbock

Saperda perforata grön aspvedbock (NT)

Xyleborus cryptographus aspbarkborre

Trypophloeus sp. aspborre

Övriga arter

Buprestis rusticus/haemorrhoidalis allmän praktbagge/bronspraktbagge (NT), på gran

Ampedus nigrinus (imago)

Callidium aeneum grönhjon (NT), på gran

Microbregma

Scardia boletella jättesvampmal (NT) på björk

*Exempel på död stående asp på Röllingens sydöstra del.
Foto Pär Eriksson*

Nordvästra Röllingen

Besöktes den 21 maj. Skogen har här ett betydligt högre inslag av asp i strandskogar och branter. Även här betas skogen av kor. Bäver har nyligen etablerat sig på ön och stränderna kantas av färsk bäverfällad grov asp. Dessa är i många fall dock ännu för färska för att härbärgera de eftersökta arterna. Aspen föryngrar sig hyggligt i stormluckor som uppstått i den gamla granskogen – men betetrycket från korna är en begränsande faktor. På många ställen kommer istället täta ruggar av ung gran.

Undersökt substrat

Asp:
Optimal låga: 7
Suboptimal låga: 1
Optimal högstubbe: 3
Suboptimal högstubbe: 4

Påträffade arter på asp

Ampedus tristis
Xyletinus tremulicola, aspbarkgnagare (NT)

Ostoma ferruginea vanlig flatbagge
Obrium cantharinum gulröd smalhalsbock (NT)
Xylotrechus rusticus gråbandad barkbock
Saperda perforata grön aspvedbock (NT)
Necydalis major stekelbock (NT)
Trypophloeus sp. aspborre

Flyghål av aspborrare och aspbarkgnagare på asp från Röllingen. Foto Pär Eriksson

Focksta

Besöktes den 11 september. Endast de centrala delarna av reservatet inventerades. Urvalet av bestånd gjordes med hjälp av skötselplanen för reservatet. Inslaget av asp varierar stort liksom beståndens ålder och grad av påverkan. Generellt är dock inslaget av döda och döende aspar mycket litet. Följande delbestånd undersöktes: Äldre lövträdsrik barrskog (A1) vid Lars-Ols Mosse, Hagen, Norrskogen. Hyggen och ungskogar (C 3) väst Norrskogen.

Undersökt substrat

Asp:
Optimal gren: 4
Optimal låga: 2
Suboptimal låga: 1
Suboptimal högstubbe: 2

Påträffade arter på asp

Xylotrechus rusticus gråbandad barkbock
Necydalis major stekelbock (NT)
Xyleborus cryptographus aspbarkborre

*En av de få fina asplågor som kunde hittas i naturreservatet Focksta.
Foto Pär Eriksson*

Diskussion och förslag

Endast aspbarkgnagare kunde påträffas av de eftersökta "program-arterna". Flera spår som bedöms säkra påträffades på Röllingen. Bark har tagits in för att kläcka fram djur men än så länge utan resultat. Arten är inte tidigare uppgiven från området och närmaste kända lokal ligger i naturreservatet Kalmarnäs som ligger ca 12 km nordost om Röllingen. Reservatet hyser således två ÅGP-arter vilket visar att Röllingen har mycket högt värde för den unika aspfaunan i Uppland. Även om cinnoberbaggen inte gick att återfinna är förutsättningarna för arten synnerligen goda på Röllingen – i alla fall på kort sikt. En orsak till att cinnoberbagge inte kunde hittas skulle kunna vara det stora utbudet av substrat som ger en "utspädningseffekt" och gör det svårare att konstatera om den finns. Mycket av det substrat som nu bildats genom bäverns aktivitet är ännu lite för färskt och cinnoberbaggen har ännu inte hunnit bygga upp någon större population trots det stora utbudet av aspved.

Min rekommendation är att Röllingen återinventeras om ett par år. Man bör också överväga att stängsla några partier med ungt löv på den nordöstra delen av ön för att minska betetrycket på ung asp, liksom andra betesbegärliga arter såsom lind.

Granskog med asp. I luckor som bildats förnygras skogen med såväl asp som gran. Foto Pär Eriksson

Skogen betas av fjällkor och utövar ett visst betestryck på uppkommande lövträd. Foto Pär Eriksson

Naturreseptatet Focksta tycks i dagsläget ha en tämligen fattig aspfauna. Trots stora arealer naturskog och ganska asprika skogar gjordes mycket få fynd av asplevande skalbaggar. Mängden död asp är också mycket liten. Däremot gjordes förvånande många fynd av ovanligare kryptogamer på asp såsom: stor aspticka, skinnlav, västlig njurlav, korallblylav, lunglav, aspgelelav, bårdlav samt grentaggsvamp.

I naturreseptatet Focksta hittades få intressanta spår av skalbaggar men många ovanliga kryptogamer såsom grentaggsvamp och västlig njurlav. Foto Pär Eriksson

Referenser

Eriksson, P. 2013. *Åtgärdsprogram för skalbaggar på gammal asp 2013-2017*. Rapport 6573 maj 3013. Naturvårdsverket

Eriksson, P. & Hedgren, O. 2012. *Sällsynta skalbaggar i Uppsala län – nuvarande och historisk utbredning*.

Eriksson, P. 2011. *Inventering av cinnoberbagge och andra asplevande skalbaggar i Uppsala län och Norrtälje kommun 2006–2008*. Meddelandeserien 2011:02. Länsstyrelsen i Uppsala län.

Eriksson, P. & Svensson, M. 2007. *Basinventering av cinnoberbagge*. Naturvårdsverket.

Under år 2014 inventerades två lokaler med avsikt på asplevande skalbaggar. Arbetet var i första hand fokuserat på cinnoberbagge men även aspsplintbock och aspbarkgnagare. Samtliga arter omfattas av särskilda Åtgärdsprogram som initierats av Naturvårdsverket. Inventeringen har skett på uppdrag av Maria Forslund/Länsstyrelsen.

NATURVÅRD & FRILUFTSLIV

Box 26074, 750 26 Uppsala
info@upplandsstiftelsen.se
www.upplandsstiftelsen.se